

Tellen met bevroren tenen

De Vervolgcurcus 2015-2016

Het was alweer een aantal jaren geleden dat de Vogelwerkgroep nog een vervolgcursus (vogelherkenning) organiseerde. In 2015 kwamen Johan Stuart, Eef van Huijssteeden, Steve Geelhoed en Berry van der Hoorn echter met een geheel herziene versie op de proppen, die startte in het najaar van 2015 en eindigde in april van dit jaar. De theorieavonden waren uiteraard gericht op soortenkennis en werden aangevuld met thema's als vliegbeelden, slaappgedrag, biotopen, vogeltrek en evolutie. De bijbehorende excursies waren echter met name gericht op vogeltellingen en -inventarisaties, vooral omdat de veldwerkgroepen van de VWGZKL dringend behoefte hebben aan nieuwe tellers. De hoop is dat de Vervolgcurcus mensen enthousiast maakt om mee te doen met huidige of toekomstige vogelinventarisaties.

De cursusisten, onder wie ikzelf, maakten kennis met land- en zeetrekellingen, de jaarlijkse watervogeltelling in de winter, een slaapplaatstelling en het Broedvogelmonitoring Project (BMP). Daarnaast moesten we in kleine groepjes zelf een opdracht bedenken en uitvoeren, bijvoorbeeld het inventariseren van een gebiedje, een soort of een slaapplaats.

Zelf heb ik 2 keer de Basiscurcus gedaan en ik heb een klein beetje ervaring met tellen (onder meer BMP- en jaar rondtellingen in de Hekslootpolder) dus ik was wel toe aan een vervolg en het leek me leuk om ook andere tellingen te ervaren. Nou, dat heb ik geweten. Eind oktober vorig jaar stonden we met de hele groep bovenop Telpost Parnassia voor een landtrektelling. Johan en Eef wezen ons op de roepjes en piepjes, waaraan we verschillende soorten overvliegende vogels konden herkennen. Daarnaast oefenden we met het schatten van aantallen als er groepen voorbij kwamen. De spreekw konden we het beste herkennen aan het vliegbeeld - ze vlogen bijna allemaal de verkeerde kant op (naar het noorden in plaats van het zuiden). Op een bepaald moment had ik

zelf ook wel zin om naar het zuiden te trekken. De koude wind had vrij spel op de top van het duin en al snel begonnen mijn tenen te bevriezen. Tegen de tijd dat we het voor gezien hielden (hoewel sommige die-hards nog even doorgingen) was ik totaal verkleumd en het duurde erg lang voordat het haardvuur bij strandtent Parnassia me uiteindelijk ontdooide. Mijn vingers tintelden nog lang na.

De volgende telling was een zeetrek telling bij de Reddingsbrigade in Bloemendaal aan Zee. Wegens vakantie kon ik hier niet bij zijn en vloog de Grote Jager die daar gezien werd helaas aan me

voorbij. Wel was Eef zo vriendelijk om een keer met me mee te gaan naar de Zuidpier in IJmuiden zodat ik alsnog een indruk kreeg van de zeetrek. We zagen onder meer een paar mooie Janvan-Genten langsvliegen en Zeekoeten dobberden door het beeld van de telescoop. Naast een rustende zeehond op een van de pierblokken stond een mooie Kuifaalscholver zijn vleugels te drogen. Bruinvissen zwommen in groten getale langs. Hoewel we op het puntje van de pier redelijk beschut stonden achter het vuurtorentje, stond er toch een aardig windje en wederom bevroren mijn tenen en verloor ik het gevoel in mijn vingers. Er was veel thee voor nodig om mij weer op te warmen. En appeltaart. Met slagroom. Veel slagroom.

Half december stond de cursus in het teken van de winterwatervogeltelling. Helaas was ik ziek en kon ik niet meedoen met de telling in de Hekslootpolder. Hierdoor miste ik een mooie Water-ral. De koude tenen miste ik zeker niet. Het nieuwe jaar begon met een presentatie van Berry over de evolutie van vogels. In razend tempo leidde hij ons door miljoenen jaren evolutie. Ik vond het een buitengewoon interessant verhaal en spoedde mij een paar dagen later naar Teyler's Museum om het aldaar aanwezige fossiel van een Archaeopteryx te bewonderen. De vondst dateert uit 1855 en is daarmee de oudste vondst van de soort, al werd pas in 1970 duidelijk wat het precies was.

Twee dagen na de vogelevolutietheorie-avond stonden we echter weer buiten in de kou – dit keer in kleine groepjes op verschillende plekken rond het Noorder Buiten Spaarne en de Mooie Nel voor een simultaantelling van de meeuwen-slaapplaats op de Mooie Nel. Onder prachtige wolkenluchten met af en toe een hagelbui telden we kleumend hoeveel exemplaren van welke meeuwen-soorten er naar de Mooie Nel vlogen of

Foto: Johan Stuart

er juist vandaan kwamen. De vraag 'Hebben we die meeuw al gehad?' leidde menigmaal tot grote hilariteit, maar dat kan ook aan de kou gelegen hebben. Gelukkig konden we na de telling opwarmen bij Villa Westend, waar het haardvuur warm was en de chocomel ook. Over de resultaten van deze slaapplaatstelling leest u meer in de volgende Fitis.

In maart werden we in groepjes losgelaten in Elswout voor een BMP-telling. Rond 7 uur hingen er nog prachtige ochtendnevels boven de weilanden en de ochtend gloorde oranje. Het zou een mooie, maar koude dag worden. Voor de telling wandelden we eerst in twee groepen rond om zang en roepjes te oefenen. Mijn mond viel open van verbazing toen ik in het Pinetum zomaar een Appelvink op het gras zag zitten, nog vóórdat Johan hem gehoord had! Het bleken er zelfs 2 te zijn en verderop in een boom zat er nog een. Voor mij was dit de eerste waarneming van deze soort in het wild dus mijn dag kon niet meer stuk.

De telling zelf verliep wat minder soe-

Foto: Marjolein Verdam

Foto: Johan Stuart

pel. Wellicht dat er bij de volgende Vervolgcursus wat meer uitleg gegeven kan worden over de BMP-telling, want eenvoudig is het niet. Uiteraard leer je het meeste in de praktijk, maar het is ook wel fijn om vooraf wat meer te horen over de symbolen, afkortingen, methodiek en uitwerking (en als het zou kunnen ook de digitale invoering van gegevens), zodat je in ieder geval een idee hebt waar je mee bezig bent. Overigens was het wel vroeg in het jaar voor een BMP en werd de telling bemoeilijkt door de aanwezigheid van veel doortrekkers. De laatste cursusavond, in april, werd voornamelijk besteed aan het herhalen van een aantal soorten en we konden terecht met laatste vragen over de opdrachten, waar we ondertussen al een paar maanden aan gewerkt hadden. Op zaterdag 23 april ten slotte werd de cursus afgesloten in de Kennemerduinen. We begonnen 's morgens vroeg met een excursie, zonder telling dit keer, maar gewoon om te kijken en vooral te luisteren naar mooie duinvogeltjes als Boomleeuwerik en Gekraagde Roodstaart, die weer volop aanwezig waren. Vervolgens presenteerden de verschillende groepjes de resultaten van hun opdracht in een zaaltje van Bezoekerscentrum Kennemerduinen. Ik zal hier verder niet over uitweiden aangezien de kans groot is dat er de komende tijd stukjes over deze onderzoeken in de *Fitis* zullen verschijnen. Ikzelf heb meegewerkt aan een geluidsinventarisatie

in Zuid-Kennemerland, waarbij ik een aantal ochtenden heerlijk naar vogels heb kunnen luisteren.

Wat ik verder vooral geleerd heb van de cursus, naast soortenkennis, is dat het tellen en inventariseren van vogels zowel leuk als leerzaam is (zij het ook vaak koud!). Het verschaft inzicht in de broed- of trekvogelstand in een bepaald gebied of een bepaalde periode van het jaar. Echter, met een enkele inventarisatie kun je niet zoveel doen. Het is het onderzoek van jaren achtereen, waarmee je bepaalde trends kunt ontdekken. De veldwerkgroepen van de Vogelwerkgroep houden zich sinds jaar en dag bezig met inventarisaties, maar het aantal tellers neemt af. Het zou zonde zijn als een onderzoek hierdoor beëindigd moet worden. De Vogelwerkgroep zoekt dus nieuwe tellers, en laat geïnteresseerden via de Volvergocursus kennis maken met veldwerk. Ik kan dan ook iedereen die interesse heeft om mee te helpen aan onderzoek aanraden om deze cursus te doen. Je steekt er veel van op en ook al is het soms lastig om een soort aan een piepje te herkennen, je leert toch het meeste door het gewoon te doen. Doen dus!

Bovendien, als je vaak in het veld bent, maak je kans om mooie vogels te zien. Zo had de laatste cursusdag voor een paar mensen nog een leuk staartje. Er was al een paar dagen achtereen een Hop gesignaleerd in de Kennemerduinen en die ochtend werd hij gemeld in de buurt van de Bruid van Haarlem. Cursusleiders Johan en Eef fietsten er met mij en een medecursiste naartoe. Het was even speuren maar uiteindelijk ontdekte Johan hem. Wat een prachtige vogel! Weer de eerste waarneming van een soort voor mij - dat vroeg om taart (of waren het bitterballen?). Een mooier eind van de cursus had ik niet kunnen bedenken.

■ *Marjolain Verdam*